

centur. Turbari demum omnia volunt, quoniam ut in Hispanorum proberbio est, *turbatum flumen piscatorum est lucrum*. Nos autem communem catholicorum sententiam sequamur, tuto enim sequimur, quoniam communis catholicorum est. Præterquamquod ea sentiunt, quæ sacrarum etiam literarum testimonia confirmant, pontificum decreta finiunt, veterum sanctorum chorus concinit, conciliorum patres affirmant, apostolorum traditio probat, perpetuus ecclesiæ usus observat. Quapropter, si ea quæ dixi, sole ipsò illustriora & clariora sunt, si omnia dixi hausta ex ecclesiæ, scripturæque fontibus, si tota oratio nostra certis Theologiæ rationibus, integrisque & incorruptis testibus omnem sibi fidem confirmat: assentiamur tandem, ex Apostolicæ sedis auctoritate firma Theologos argumenta sumere ad fidei, Theologiæque dogmata comprobanda. De quinti igitur loci firmitate tantum dixerimus. Nunc adversariorum argumentationes refellamus.

CAPVT VIII.

Vbi argumenta capitis primi refutantur.

ATque in illis argumentis, quæ a principio sunt posita, Theologi nonnulli, minime mali illi quidem, sed non satis acuti, quoquomodo possunt, tergiversantur. Romanam quippe ecclesiam a Romano Pontifice discernunt, aiuntque hunc in fide errare posse, illam non posse. Sic sibi videntur omnia propemodum argumenta diluere. Nam pleraque ex illis non ecclesiæ Romanæ, sed summi Pontificis fidem impugnant. Atqui, ecclesiam Romanam isti, non Romanum episcopum ab errore, vindicant. Verum, si de errore in fidei iudicio, atque decreto loquimur, ut vere loquimur, nulum ego discrimen inter Apostolicam sedem, & Apostolicæ sedi insidentem inuenio. Primum quoniam, cum ad sedem Apostolicam accedimus fidei oracula postulaturi, non singulos Romanæ ecclesiæ fideles interrogamus, nec ecclesiam ipsam Romanam in concilium cogimus: sed pontificis maxi-

mi iudicium quærimus, eiusque sententiam expectamus.

Rursum, quoniam non Romanus populus est, qui ecclesiam universalem docet ea, quæ ad fidem attinent, sed Romanus episcopus. Nec potestas iudicandi de causis fidei, ligandi, solvendi, pascendi, in populo Romano est, sed in Romano pastore, vicario Iesu Christi. Concilia quoque non exigunt confirmationem & robur ab ipsa Romana plebe, sed a plebis Romanæ Antistite. Præterea, privilegium firmitatis, ut ante probatum est, Petro fuit peculiariter datum, Ego, inquit (1), *rogavi pro te, Petre, ne deficiat fides tua, & tu confirma fratres tuos*. Et iterum (2), *Tu es Petrus, & super hanc petram adificabo ecclesiam meam*. Quocirca si veræ Theologiæ rationem sequimur, quæ capite tertio explicata est, in Petro & successoribus primum firmam, certamque doctrinam asseremus, mox vero in ecclesia Romana, cuius Petrus cum successoribus & caput & fundamentum est. Atque illud etiam animadverto, quod sicut omnibus simul episcopis docentibus errores falsos, necesse esset sane totam ecclesiam vario errore versari: ita si pastor ecclesiæ Romanæ, errorem fidei contrarium decerneret, oves quoque errante pastore dispergerentur. Testimonia demum, quæ retulimus, id fere probant, summum ecclesiæ pontificem, Petri successorem, & Christi vicarium, cum de fide pronunciat, errare non posse. Quo magis illos reprehendendos iudico (3), qui se dirempturos controversiam putaverunt, si Apostolicam sedem ab Apostolico præfule secernerent. Non recipit istam responsonem ratio, aspernatur, repellit. Illud potius sumit, errorem esse duplicem, alterum personalem, alterum iudiciale. Nec enim scholæ propria vocabula, etiamsi minus Latina sint, averfari debemus, sed malle, quod Augustinus ait (4), apertos, quam nitidos habere sermones. Error itaque personalis privatus est cuiusque error, iudicialis est publicus. Edidit Innocentius huius nominis 4. in libros decretalium commentaria, si in his quicquam errati est, hominis nimirum est, non pontificis, quam-

(1) *Luc. 22.* (2) *Matth. 16.* (3) *Vid. lib. 5. cap. 5. quest. 3.* (4) *58. dist. Sedulo.*

quamvis ea commentaria a pontifice edita sint. At si idem Innocentius in iudicio de fidei quæstione definiret quippiam, quod re vera falsum esset, iam hic error a publico ecclesiæ censore proficisceretur, essetque proinde iudicialis.

Respon. ad 1. Qua ex re primum argumentum facile refellitur. Nec enim historia fide digna docet Ioannem 22. post summum adeptum pontificatum de eiusmodi re aliquid definisse: quin potius quum ad huius rei definitionem se pararet, ut Benedictus undecimus in extrav. sua ait, morte præventus definire nequivit. Nec, si antequam esset pontifex errorem illum habuerit, hæreticus censendus est: sicut nec Irenæus, nec Chrysostomus, nec Theophylactus, nec Bernardus, quos re nondum expresse per ecclesiam definita, illius opinionis fuisse, sunt qui contendant: vere ne, an falso contendant, non est diei locique huius disputare.

Respon. ad 2. Ad secundum etiam eodem modo respondetur. Non enim Celestinus quicquam definivit. Verba quippe Innocentii tertii sic habent (5). *Licet quidam prædecessores nostri sensisse aliter videantur. Sensisse ait, non definisse.* Sed ne Innocentius quidem definit quicquam, sed explicat sententiam & opinionem suam, inquit, *Non credimus, quod in hoc casu is qui relinquitur, possit ad secundas nuptias transire.* Quod profecto verum est, quamquam per illam Innocentii decretalem non est firmiter definitum. Nec enim statim si aliquid iuris volumine continetur, fidei dogma esse credendum est. Quod penultimo superioris libri capite latius explicatum est.

Respon. ad 3. Tertio vero argumento nullum negotium est respondere. Nam verbum, *iudico*, frequenter in ea significatione usurpatur, ut idem sit, quod *sentio*, seu *opinor*. Quo modo Alexander accipit, cum ait, quosdam prædecessores suos aliter iudicasse.

Respon. ad 4. At quartum argumentum longe difficillimum est, nec potest ita breviter expediri. Aperte enim Alexander docet, consuetudinem illam civili etiam lege confirmatam, quæ testamenta minus solemnia rescindit, & a divina lege, & a patrum

(5) Cap. quanto, de divor.

trum institutis, & a generali ecclesiæ consuetudine alienam. Quod autem ex auctoritate pontificia hoc sane loco pronunciet, illud est evidens argumentum, quod sub interminatione anathematis prohibet, ne quis eiusmodi audeat rescindere testamenta. Vnde & capite proxime sequenti iudicibus mandat, ut in id genus causis tres, duosve solummodo testes exigant, nec civiles leges, sed canonica decreta sequantur. Si ergo iussit ecclesiæ pontifex, & anathematis interminatione iussit, ut nemo ea irritet testamenta, quæ duorum, vel trium testium sunt testimonio firmata: nimirum non ut privatus quisvis homo, sed ut publicus ecclesiæ iudex eam quæstionem definivit. Atqui non est Dei, evangelique præceptum, quod tamen Alexander videtur astruere, ut omnes causæ tribus, duobusve tantum testibus absolvantur. Alioqui non solum Leo (6) quartus, sed Sylvester (7) etiam in Synodi Romanæ capite 3. legem evangelio, Deoque contrariam edidissent. Decreverunt enim, ut, nisi in 72. testibus, non damnaretur episcopus. Qua ex re intelligitur, legem civilem, quæ tollendis e republ. fraudibus cavet, ut testamenta non valeant, nisi quæ septem fuerint testibus obsignata, non esse legi evangelicæ adversam: quemadmodum ne illa quidem, quæ ut conflata in episcopos invidiæ occurreret, statuit, ut ad episcopi condemnationem duo solum testes non sufficerent. Atque si mortalium vita esset mediocriter instituta, moreque ad naturam, non ad avaritiam compositi, duorum hominum testimonium idoneum profecto erat, ut quæcunque in iudicio causa finiretur. Sed sicut iuramentum a malo est, non illius, qui iurat, sed eius, qui verum dicenti non credit: sic plures quam duos testes requirere, a malo quidem fuit non requirentis legis, sed hominis defraudantis. Sed hæc differere, non est huius aut loci, aut temporis. Illud proprie huc pertinet, an Alexander erraverit.

Et quidem in decretis pontificiis duo cum primis distinguenda sunt. Vnum est tanquam intentio, conclusioque decreti: alterum quasi ratio & causa a pontifice reddita eius rei, quam

Tom. I.

Hhh

quam

(6) 2. quæst. 4. Nullam. (7) 2. quæst. 4. Præsul.

quam constituerit. Atque in conclusione pontifices summi errare nequeunt, si fidei quæstionem ex apostolico tribunali decernant. Sin vero pontificum rationes necessariæ non sunt, ne dicam aptæ, probabiles, idoneæ, in his nihil est videlicet immorandum. Non enim pro causis nos a Pontificibus redditis tanquam pro aris & focis depugnamus. Alexander igitur non definit, consuetudinem illiusmodi esse divinæ legi contrariam, sed, quod iuris peritis fere placere video, iubet, ut in legatis piis duo, vel tres solum testes a iudicibus exigantur. Hæc decreti huius conclusio est, hic finis: nec dubium est, quin rem eam pontifex iure quodam suo potuerit præscribere. Sed si in eius præscripti confirmationem Deuteronomii lege utitur, hanc quippe divinam nuncupat, si ad canonum statuta revocat, si ecclesiæ morem affert, non est operæpretium rationes illas ad vivum refecare. Quemadmodum si concilia quædam definiant, duas esse in deitate personas patrem & filium, afferantque in hoc illud quoque Genes. testimonium, *Pluit Dominus a Domino*, non protinus in fidei iudicio errant, quamvis ex illo loco parum apte Trinitas comprobetur. Extat item synodus, ubi de perpetua Mariæ virginitate pronunciatum est. Ea re suadenda referunt patres portam apud Ezechielem clausam. Irrideat siquis vult, sed ridebit tamen frustra. Non enim semper patres in fidei quæstione causas afferunt necessarias, sed interdum verosimiles. Quod si etiam pontifices huiusmodi ponendis causis quandoque falluntur, ne calumniandi sunt quidem, tantum abest, ut inde loci huius auctoritas infirmetur. Porro autem, si valere quicquam iudicium meum potest, neque in conclusione Alexander, neque in causis erravit. Nam suis in utroque foro subditis ferebat leges, Hostiensibus nempe civibus, ac iudicibus Vellenen. Non ergo legem civilem, qua imperatores in regionibus suæ ditioni subiectis utuntur, improbare voluit Alexander: sed voluit iudices etiam laicos in ecclesiæ patrimonio non secundum imperatorum leges, sed secundum statuta canonum de testamentis iudicare. Nee enim æquum esse censet, ut in rebus temporariis adiudicandis tam sint solliciti sacri canones, quam sunt leges civiles: honestiusque esse credit, in civitatibus, & oppidis, quæ in ecclesiæ iure, ac do-

dominio sunt, non legis civilis, sed canonum consuetudinem observari. Quo fit, ut, si decretalis huius ratio pressius tenetur, non solum in terris Romanæ ecclesiæ subiectis, sed in quibuscunque aliis, quæ sub episcoporum, ecclesiarumque dominio sunt, lex hæc Alexandri debeat servari, non in his modo, quæ pietatis causa ecclesiæ relinquuntur, verumetiam in aliis quibusque legatis. Honestæ ergo Alexandri lex est, sancta, legitima. Sed ne in causis erravit quidem. Nam licet non sint necessariæ, non sunt tamen prorsus ineptæ. Consuetudo, inquit, quæ plures quam tres duosve testes postulat, primum aliena est a divina lege, veteris scilicet instrumenti, quæ duos solum tresve, ut plurimum testes exigebat: aliena etiam a patrum institutis, hoc est, a more iureque canonico, ubi in rebus præsertim temporariis duo testes sufficiunt: aliena demum a consuetudine ecclesiæ generali, quæ in eiusmodi causis duobus, vel tribus testibus est contenta. Aliena autem, non quasi contraria, sed tanquam nova & extranea: ob idque parum in ecclesiæ iudicio probanda. Quod si hanc animi sinceritatem, dexteramque de testibus opinionem, si hanc veteris legis ac iuris canonici consuetudinem principes sæculi in tribunalibus suis sequi nolint, sed, ut fraudes tollant, maiorem testium numerum in testamentis civium suorum exigant, suo quidem iudicio libere possunt uti, nihil enim Alexander impedit per illam epistolam decretalem: quæ nimirum eos solum ligat, qui ecclesiæ in utroque foro fuerint subiecti. Sed de 4. argum. satis superque dictum est.

Quintum vero facillime diluitur ex iis, quæ in quarti argumenti refutatione sunt dicta. Causas enim pontifices quandoque adferunt, non quæ cogant, sed quæ suadent, Nam, quia leges quasdam Synagoga olim a Deo habuit non modo ad gubernandum utiles & accomodas, verum etiam ad plebis cuiusque mores ac religionem instituendam propemodum necessarias: ecclesia eas Christi in suum usum vendicavit. Quamobrem & summi pontifices & iuris periti horum auctoritate confirmati, leges aliquot veteres probatas rursus ac denuo restitutas ab ecclesia, divinas vocant. Non quod Dei nunc præcepta sint, cum lex illa vetus sit abolita, sed quod Dei præcepta fuerint, servanda etiamnum a nobis, non ex vi

quidem veteris legis, quod falso pontificibus doctissimis impingebatur, sed ex ecclesiae nova institutione. Quae tamen nova ecclesiae institutio seu restitutio potius ex veteri divina lege probabiliter suadetur.

Ad sext. respond. Ad sextum argumentum Turrecremata respondet libr. 2. cap. 112. nullam esse inter pontifices illos pugnam. Quin Ioannes exponit Nicolaum. Nam post verba praedicta Nicolaus subiunxit, *Nec his quisquam putet obistere, quod interdum Christus loculos dicitur habuisse: infirmorum enim personam Christus suscepit in loculis.* Id vero est, quod Ioannes 22. definivit, nempe haereticum esse negare, Christum & Apostolos aliquid habuisse in communi: quod contrarium ex Luc. 22. Ioann. 4. & 13. Actor. 4. constaret.

Septim. solvitur. Ad septimum primo dicitur, quod neuter ibi pontifex definivit eiusmodi controversiam. Respondent enim saepe pontifices ad privatas huius, aut illius episcopi quaestiones, suam opinionem de rebus propositis explicando, non sententiam ferendo, qua fideles obligatos esse velint ad credendum. Certe, ut de Pelagio taceamus, Nicolaus nihil eo loco, quod ad hanc quidem quaestionem attineat, decrevit. Non enim illi proposita fuerat quaestio, an *Baptismus in nomine Christi collatus esset validus, sed an baptizatus a Pagano, vel Iudaeo verum baptismi sacramentum suscepisset.* Obiter autem & in transcurso, cum huic quaestioni propositae responderet, de suo, non interrogatus, adiecit, baptismus in nomine Christi conferri. Qua in re falli sine dubio potuit. Imo adeo falsus est, ut in 4. Sentent. libro magnis argumentis ostendimus.

Deinde duo hi pontifices fortasse non pugnant. Nam Nicolaus intelligitur docuisse, quod in simili necessitate, qualis apostolorum tempore fuit, si caetera paria sint, baptismus in nomine Christi nunc etiam ratus erit. Pelagius autem definit, citra eiusmodi necessitatem non valere. Quemadmodum si nunc deesset balsamum, aut liber & calix qui tangeretur, & confirmationis, & ordinis sacramenta manu solum imposita conficerentur, ut aetate apostolorum a principio statim fieri consuevit. At ubi non esset similis necessitas, nec ordinatio forte, nec confirmatio sine eiusmodi sacramentorum materia valeret. Haec autem de baptismo in nomine Christi communem

nem secuti opinionem diximus. Primum enim nusquam, ut ego quidem sentio, baptismus in eam formam administratum est, *Ego te baptizo in nomine Christi.* Quod & D. Ambrosius & plerique alii videntur intellexisse. Sed si qua eiusmodi forma apostoli usi sunt, ea fuit, *Ego te baptizo in nomine Iesu Christi.* Actor. 2. 10. & 19. Deinde, non necesse est apostolos sub alterutra illorum forma baptismi sacramentum contulisse. Nec si scriptura dicit, quicquam in Christi nomine fuisse gestum, statim cogimur existimare, his conceptis verbis rem gestam administratamque fuisse. Exempla sunt in divinis literis plurima. Illud est in promptu, *In te inimicos nostros ventilabimus cornu, & in nomine tuo spernemus insurgentes in nos.* Item, *Celsi denunciaverunt ne omnino loquerentur in nomine Iesu.* Actor. 5. Item, Paulus dicitur fiducialiter egisse in nomine Iesu. Actor. 9. Hebraeis porro id in alicuius nomine fit, quod auctoritate ac virtute cuiuspiam transigitur. Quare qui regis loco & tanquam illius minister quidpiam agit, hic in nomine regis eam rem dicitur agere. Recte igitur qui tanquam Christi administrandi in aqua & spiritu homines sanctificabant, eos in nomine Christi baptismi gratiam exhibuisse interpretamur. Non ergo necesse est sentire, quod apostoli baptismi formam a Christo praescriptam immutarunt. Nam & hodie nos vere in Christi nomine, hoc est, loco, vi, & auctoritate baptismus conficimus. Ac si praescripta illa formula nominis Iesu Christi apostoli baptizarunt, non putandi sunt tamen Spiritus Sancti patrisque nomen omisisse: sed in nomine Patris, & filii eius Iesu Christi, & Spiritus Sancti baptizasse. Quod alterius loci est demonstrare. De septimo igitur argumento satis.

In octavi argumenti explicationem multa quidem dici possent, sed nos in pauca conferemus. Sane Gratianus 32. quaest. ad 8. 7. audacius sane multo quam disertius ait, illam Gregorii sententiam Evangelicae & Apostolicae doctrinae esse contrariam. A quo ego longe dissentio. Nam, ut Romanorum pontificum auctoritatem negligamus, non possumus tamen utriusque Gregorii & primi & tertii contemnere definitionem, cum fuerint ambo tum doctissimi tum etiam sanctissimi. Itaque non errarunt, quod Gratianus falso existimavit, sed locuti sunt potius de ea, quae ante matrimonium per infirmitatem inepra erat

erat ad copulam coniugalem, hoc est, ut scholæ verbis utamur, quæ erat impotens ad solvendum debitum. Cuius simile exemplum habes de frigidis cap. *Consultationi*. Atque ipse idem Gregorius hoc modo sententiam suam explicat in epistola ad Ravennatam archiepiscopum, referturque a Grat. 33. quæst. 1. cap. *Requisisti*. Nec desunt huic argumento aliæ etiam responsiones, sed hæc & planior & expeditior est. Quam quoque Gloss. sequitur 20. dist. cap. *De libellis in verbo, iunioris*.

Respon.
ad 9.

In nono argumento nobis Lutherani, presertim Oecolampadius, Bucerus & Calvinus insultant. Sed pueriliter tamen. Quoniam librum illum Gelasii Romani pontificis non esse, magnis argumentis a me & animadversum & patefactum est. Primum enim auctor opusculi dicit, esse recentem altercationem de veritate duarum naturarum in Christo. Non autem erat recens tempore Gelasii, sed olim profligata a Leone & concilio Chalcedonens. ubi Eutychem & Nestoriam explosa sententia est. Rursum in toto libro nec Leonis, nec concilii Chalcedonensis meminit. Id quod maxime fecisset, si auctor esset Gelasius. Nam in epistola ad Faustum huius concilii auctoritate libenter utitur, libentius hic usus, ubi adversarios posset tantæ synodi testimonio revincere. Ac certe cum Damasum contra Arium citaverit, citasset ac multo etiam magis Leonem contra Eutychem, si post tempora Leonis scripsisset. Atqui Gelasius multis annis fuit Leone posterius. Quid, quod auctor ille Damasum nomine episcopi Romani nullo alio honoris titulo retulit, quod a more posteriorum pontificum, cum priorum testimonia referunt, valde est alienum. Præterea eius operis auctor ad probandam utriusque naturæ in Christo veritatem, inter magistros ecclesiæ catholicos censet Eusebium Phamphilius eiusque testimoniis utitur. Quem tamen apertissimum impietatis Arianæ propugnatorem fuisse, Hieronymus affirmat in epistola ad Pammachium, & Oceanum, cuius initium est, *Schedula*. Quin etiam tanquam Arianus Eusebius hic cum suis operibus damnatus est actione 5. & 6. septimæ synodi generalis. In asserenda item Christi utraque natura e patribus Latinis auctor ille solum Ambrosium refert: qui si esset Gelasius, Hilarii, Hieronymi, Augustini testimoniis uteretur, nec quosdam Græcos ibi scriptores excitasset, qui La-
ti-

tinis demortui semper & sunt & fuerunt. At Gelasius scripsit de utraque Christi natura adversus Eutychem & Nestorium. Non inficiamur, sed quinque libros scripsisse legitur, non hoc parvum opusculum, quod ementito titulo circumfertur. Gennadius quoque contra Eutychem scripsit: cur magis hoc opus Gelasii quam Gennadii fateamur? Fuit etiam Gelasius quidam episcopus Cæsareæ Palestinæ, quem Hieronymus tradit, quædam eo tempore scripsisse, sed celasse. Huic ego opusculum tribuerem, nisi quod parum & politum sermonem dicit eum Hieronymus habuisse, qualem in hoc libello equidem non agnosco. Nisi bono & eleganti auctori contigit malus & impurus interpres. Falluntur autem qui opus hoc Gelasio pontifici Romano tribuunt, ut verbis illis, *Cum sedem Apostolicam vestra dilectio unanimiter teneat, constanter prædicet, sapienterque defendat*, quod loco legendum esse *fidem Apostolicam*, vel me non demonstrante lector probaturus est. Nec novum est sane, ut nomine pontificum Romanorum libri eiusmodi proferantur. Nam actione 5. synodi 7. Iconomachi duos libellos prodiderunt auctore Vigilio Roman. Pont. Sed falso tamen. Atque ut opus constaret esse Gelasii, nihil tamen affertur. Cum enim edunt libros de re qualibet Romani pontifices, sententiam suam, ut homines alii docti, exprimunt, non tanquam ecclesiæ iudices de fide pronunciant. Nonum igitur argumentum satis, ut arbitrator, evidenter confutatum est.

Decimo autem refutando, quæ Caietanus in illo 27. quæ-
stionum opusculo dixit, non sunt hic ea nobis resumenda, ne
acta agamus, quod vetamur veteri proverbio (8). Quod nunc
instat, id diligenter explicandum est, quid videlicet consequen-
tiæ sit, ut si super Petrum Christus ecclesiam ædificavit, Roma-
na statim sedes cæteris esse præposita divino iure intelligatur. In-
de enim plana quoque erit illa collectio, si Petri fides iuxta Chri-
sti orationem non defecit, maiores ecclesiæ causæ ad Romanum
sunt episcopum referendæ. Video autem, eiusmodi res plane &
perspicue expedire non posse, nisi doctum & intelligentem vi-
rum. Cuius rei tantæ tamque difficilis facultatem consecutum esse
me

Respon.
ad 10.

(8) Vide Caietan. de primatu eccl. Rom. cap. 13.

me non profiteor, secutum esse præ me fero. Ea enim exponenda in hoc me opere suscepisse constat, non quæ essent per via & omnium sermone trita, sed quæ vix adhibita etiam diligentia a doctissimis quibusque intelligerentur. Quod si succedat conatus, iure est laudandus: sin vero non succedat, non est certe reprehendendus. Sed hæc hactenus. Rem iam ipsam explicemus. Primum autem illud commemorandum est, quod alias sæpe diximus, quæ Petro dicta in evangelio a Christo sunt, non ut homini privato, sed ut ecclesiæ præfecto, ea ad successores quoque sine vi aliqua, aut literæ inversione pertinere. Quemadmodum, quæ Dominus apostolis commendavit æque congruentia fidelibus universis, eadem futuris Christianis omnibus in sensu literali commendata sunt: iuxta id quod Christus ipse Marci 13. explicuit inquit, *Quod vobis dico, omnibus dico: vigilate.* Vigilare quippe ad omnes æque pertinet: quare, etiam si Christus id non adeo diserte fuisset interpretatus, ut ille explicuit, ita nos quoque necessario explicaremus. Pari item ratione, quæ Dominus apostolis locutus est, ad ipsos quidem spectantia quatenus ecclesiæ sacerdotes: hæc non ad fideles omnes, sed ad reliquos futuros in ecclesia sacerdotes catholici referimus. Quale illud est Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Cum enim Dominus pane & accepto & fracto, elevatisque in cælum oculis Deo gratias egerit, calicemque simul & acceperit & levaverit, sine dubio Eucharisticum sacrificium, hoc est, gratiarum actionis, Iudæorum ritu obtulit: nisi stultus fuit & ingratus, qui, cum referri patri summam gratiam posset, quæ ab illo nobis acceperat summa dona eidem referendo, minime retulisset. Iubens itaque apostolis suis Christus, ut hoc ipsi facerent, quod scilicet illum videbant facere, nimirum id præcepit, ut hostiam Eucharistiæ & gratiarum actionis offerrent. Quod & Cyprianus ad Cecilium (9) & Irenæus lib. 4. cap. 32. divine exposuerunt. Quia ergo sacrificium facere, sacrificorum & sacerdotum proprium munus est, quod eo loco Dominus apostolis commendavit, id proprie ad futuros ecclesiæ sacerdotes spectat, non ad vulgus etiam mu-

(9) De conc. dist. 2. cap. Scriptura.

mulierularum, quod hæretici credidere. Porro quæ iisdem Christus, quia pastores ecclesiæ futuri erant, mandasse legimus, hæc ipsa episcopis & pastoribus succedentibus ad literam credamus esse mandata. Huius rei exemplum est illud Matth. 18. *Quacunque alligaveritis, &c.* Et illud item Ioan. 20. *Sicut misit me pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum Sanctum, &c.* Hanc vero regulam si sacris literis explicandis tenuerimus, vitabimus proculdubio permixtam illam & tenebricosam confusionem, quam in scripturæ intelligentia hæretici patiuntur. Quorsum hæc? Nempe, ut ea, quæ Petro in evangelio dicta sunt, apte ac prudenter distinguamus, & si quid illi, ut privato, congruit, hoc ad singulos fideles spectare existimemus. Cuiusmodi illud est (10), *Si peccaverit in te frater tuus corripe illud inter te & ipsum solum, &c.* Sin vero quicquam illi convenit, ut apostolorum principi & ecclesiæ pastori, hoc citra controversiam putemus ad succedentes in ecclesiæ pontificatu esse referendum, idque in genuino literæ sensu. Nam & quæ legislator civilis suis delegatis præscribit, non ad eum solum cui viva voce loquitur, sed ad cæteros, qui illi in eodem officio succedunt, referuntur.

Deinde illud quoque magnopere advertendum est, Romanum pontificem Petro succedere, non esse per se quidem in sacris literis revelatum, sed aliunde constare: ex eo scilicet, quod historiæ gravissimæ prodidere, Petrum apostolum suam cathedram Romæ demum collocasse, ibique cum esset episcopus, fuisse defunctum. Hoc Velenus, hoc Sebastianus Francus, hoc hæretici quidam alii negant, quin etiam aiunt Petrum ne Romam quidem invisisse. Quod tamen, cum historiæ omnes graves prodiderint, malitiose negatur. Non enim existimandi sunt isti, quod verbis negant, id mente sentire: nisi pueri, & pueri stulti esse creduntur. Quid enim tam stultum tamque puerile dici potest, quam si ea non esse olim in rep. gesta negemus, quæ gesta esse vir quisque ante nos gravissimus affirmavit? Quod si eius rei, de qua disserimus, auctores quæris, Dionysius unus est in epist. ad Timoth. Dio-

Tom. I.

Iii

ny

(10) Matth. 18.

nysius Corinthiorum episcopus alter est apud Euseb. lib. 2. eccles. histor. cap. 25. Tertius testis est Clemens in epist. 1. Quartus est Anacletus in epistola de ordinatione episcoporum. Quintus est Marcellus 24. quæst. 1. cap. *Rogamus*. Sextus est Leo in concione prima de festo Petri & Pauli. Septimus est Gelasius cum concilio 70. episcoporum. Octavus est Innocent. 3. in cap. *Per venerabilem, qui filii sunt legitimi*. Nonus est Nicolaus 3. cap. *Fundamenta, de electione*. in 6. Decimus est Leo nonus in epistola synodica ad Petrum Antiochenum Patriarcham. Undecimus Constantinus in edicto ante Nicænam synodum 96. dist. cap. *Constantinus*. Duodecimus Epiphanius Hæres. 27. quæ est Carpocratis. Tertiusdecimus Irenæus lib. 3. contr. Valent. cap. 3. Quartusdecimus Tertullianus lib. 4. adversus Marcionem, & libro de præscr. hæres. Quintusdecimus, Ambrosius (11) in oratione contra Auxentium de Basil. trad. Sextusdecimus Hieronymus in lib. de vit. illustr. in Petro. Decimusseptimus Egesippus, 3. libro de excit. Hieronym. cap. 2. Decimusoctavus Augustinus lib. 1. contra Iul. Pelag. Postremus Eusebius lib. 2. eccles. hist. cap. 14. & 15. lib. quoque 3. cap. 2. & 25. Quibus locis etiam refert, Origenem, Caium, Papiam. Tam vero multis & incorruptis testibus qui non credit, is aut stultum, aut hæreticum certe se esse demonstrat: ut publicam Romanæ urbis vocem, loca item ipsa urbis prætereamus, quæ etiamnum vitæ, mortique Petri testimonium perhibent. His itaque positis, difficilis & perobscura quæstio facile explicatur: quæ quidem, ut dixi, doctissimos viros ita implicuit, ut se expedire non valuerint. Quod enim pastor post Petrum a Christo in ecclesia successus, potestatem Petri ordinariam habeat, ac cetera privilegia propter ecclesiam Petro concessa, ex evangelio habetur: iuxta ea, quæ primo documento animadversa nobis & demonstrata sunt. Quod vero ille, quem Christus Petro mortuo successit, Romanus fuerit episcopus, e re gesta colligitur. Nam si Petrus semper Antiochiæ sedisset, ut coepit, sine dubio episcopus Antiochenus illi legitime in pontificatum successisset.

(11) 2. quæst. 7. Beati.

Sed & id postremo considerandum (est enim res magna, ac diligenti contemplatione dignissima) non illud modo ad doctrinam catholicam pertinere, quod apostolis expresse revelatum est, verum hoc etiam, quod ex altera propositione revelata, & altera certa in lumine naturali, syllogismo collectioneque evidenti conficitur. Ut Christum Dominum habere voluntates duas duosque intellectus, utriusque item actiones & creatam, & increatam, aut Christum etiam ridere suapte natura, ut homines ceteros posse, in sacris forte literis non habetur expressum. Sed quoniam traditum in illis est, filium Dei esse hominem, & naturali ratione constat, omnem hominem habere voluntatem intellectumque creatum, operationesque utriusque potentia etiam creatas, omnem item hominem, ut flere, ita quoque ridere posse; qui unumquodlibet horum negaverit, is hæreticus iudicabitur. Propterea quod negando consequens, scilicet filium Dei habere intellectum intellectuque creatam, negat proinde antecedens, ex quo illud colligebatur, hoc est, filium Dei esse hominem. Esto aliud exemplum. Concilium Nicænum in fide non errasse, aut Chalcedonense, aut Ephesinum, nec in sacris libris nec in apostolorum traditionibus explicatum est. Sed id solum, concilia in Spiritu Sancto legitime congregata errare non posse. At, quod concilium Nicænum, Chalcedon. Ephesinum legitime fuerint coacta, ex divina revelatione non creditur. Creditur tamen ex humana fide & traditione historiarum fide dignæ, per quam habemus, eas synodos indicentibus & confirmantibus veris ecclesiarum pastoribus ex universo orbe convenisse. Unde licet earum rerum certitudo, ac veritas, quæ in eiusmodi conciliis definitæ sunt, ex duobus quasi principiis pendere videatur, quorum alterum revelatum a Deo est, concilia videlicet legitime congregata certissimæ veritatis esse: alterum vero sola certitudine naturali credatur, per ea quæ scriptores graves & incorrupti memoriæ prodidere. At hæreticus erit, qui negarit earum synodorum scita atque decreta, non aliter, ac si negaret evangelium. Esto quoque aliud exemplum apertissimum. Quod sacerdotes nostræ huius ætatis a veris episcopis rite fuerint consecrati non est sacris literis proditum: sed res gesta potius est, quæ ex verbis & animo consecrantium